

Jaarboekje van het Oudheidkundig Genootschap "Niftarlake" 1966

<https://hdl.handle.net/1874/9581>

JAARBOEKJE
VAN HET
OUDHEIDKUNDIG GENOOTSCHAP
„NIFTARLAKE”
1966

SCHOTANUS & JENS UTRECHT N.V.
UTRECHT

Beschermheer:

Mr C. Th. E. Graaf van Lynden van Sandenburg, Cothen.

Bestuur:

Dagelijks Bestuur:

Mr Dr N. J. C. M. Kappeyne van de Coppello, Loenen aan de Vecht,
Voorzitter.

Jhr P. H. A. Martini Buys, Avenue Concordia 68, Rotterdam-16.,
Secretaris.

G. J. Weyland, Loenen aan de Vecht, Bibliothecaris en Penningmeester.

Leden:

J. Trouw, Abcoude.

Ir J. Loeff, Oud-Loosdrecht.

F. D. Sprenger, Vreeland.

G. Adriaans, Amersfoort.

Dr D. P. Blok, Nederhorst den Berg.

Mr J. H. van den Hoek Ostende, Amsterdam.

Redactie Jaarboekje:

Mr Dr N. J. C. M. Kappeyne van de Coppello.

Jhr P. H. A. Martini Buys.

Mr J. H. van den Hoek Ostende.

LEDEN

Abcoude:

Bianchi, Mr R.
Bouman, J. H.
Breejen, A. den
Carmiggelt, Mej. J. W.
Doorn, Dr A. van
Graaf-Vossensteyn, Mevr.
W. D. de
Heuven, H. van
Heuven, Mej. M. H. van
Knoppers, Drs H. C.
Lee, Mej. E. van der
Luca, W. F.
Pape, W. F.
Pompe, P. H.
Sschoenmaker, H.
Storm-van Gent ,Mevr. J. M.
Trouw, C. C.
Trouw, J.
Tussenbroek Jr, G. C. van
Uiterwaal, M. C.
Veltman, van Cruyssen, Mevr.
A. G.
Visser, Mr H.
Vis- Völker, Mevr. C. A. L. M.
Vries, B. H. de
Vries- Kok, Mevr. L. de
Wagenaar, Drs H.
Welsen, H. J. van
Wiersma, Dr C.
Wiersma-Buriks, Mevr. Dr A. A.
Wuisman, P. J. M.
Wijnen, Mej. B.

Amerongen:

Doude van Troostwijk, Ir H. J.

Amersfoort:

Adriaans, G.
„Flechite” Oudh. Vereen.

Rijksdienst voor het Oudheid-
kundig Bodemonderzoek

Amstelveen:

Achterberg, J. W. N. van

Amsterdam:

Beekman, J. S.
Bond „Heemschut”
Duyvensz, Fr.
Gemeentearchief
Harder, K.
Koninklijke Academie van
Wetenschappen
Koninklijk Oudheidkundig
Genootschap
Leuven, K. F. van
Leuven-Werker, Mevr. W. M. va
Niekerk, W.
Hoek- Ostende, Mr J. H. van
den
Pannevis, Mr C.
Renes, H.
Universiteitsbibliotheek
van Amsterdam
Weede, Jhr S. G. van
Wijk, Mevr. A. C. van

Ankeveen:

Harinxma thoe Slooten, B. A.
Ph. Baron van

Baambrugge:

Geel, W.
Grevenstuk, Prof. Dr A.
Kalff, L. E. A.
Portengen- Hoefman, Mevr. E.
Walbeek, J. H. van

Baarn:

Dedel, Jhr Mr C.

Barneveld:

Snijder, M.

Bathmen:

Koomans, Mr W. C.

De Bilt:

Wit, H. C. de

Bilthoven:

Twijnstra, Ir U.

Blaricum:

Lindenhout, H. J. van 't

Breukelen:

Akkerman, T. C.

Baas, J.

Backer- Loeb van Zuilenburg,
Mevr. E. Y. E. G.Beek- Jansen, Mevr. Mr A. C.
ter

„Beth San”, Directie Ver.

Bijleveld, Th. Th. M. H.

Colenbrander- Hoekstra,
Mevr. A. H.

Colenbrander, H. Th.

Coppoolse, K.

Fruithof, C. W.

Ginkel, Mr H. C. L. van

Grift, A. van der

Haars, Mej. Mr E. A.

Kleef, G. C. van

Koopman, G.

Koorn-Waterdrincker, Mevr. L.

Kroon, H.

Mertens, Ir H. F. b.i.

Molenkamp, J.

Nixon, St. John

Postma, Dr E. B. J.

Quarles van Ufford, Jhr

Mr L. A.

Remijnse, Prof. Dr J. G.

Smits, P. B. A.

Vermeulen, J. Th.

Verwey, J.

Vulpen, Jr, W. van

Zweers, W.

Breukelerveen:

(post Tienhoven):

Graaf Wzn, E. de

Vigeveno, A. L. G.

Bunnik:

Tholen- Schmidt, Mevr. A.

Bussum:

Ahrend- van Gemund,

Mevr. M. W.

Berg, H. van den

Klaveren, H. W. van

Nordemann, J. G.

Cothen:

Lynden van Sandenburg, Mr

C. Th. E. graaf van

Doorn:

Stoop- Koekoek, Mevr. G.

van der

Driebergen:

Clifford Kock van Breugel,

Erven Jhr Mr Dr J. R.

Ede:

Jantzen, F. B. F. Gzn

Geervliet:

Pruim, J. H.

Gorssel:

Schimmelpenninck, G. Graaf

Gouda:

Oudh. Kring „Die Goude”

's-Gravenhage:

Bak, J. P.
 Fries, Mr F. H.
 Hartog, L.
 Hess, Jr P.
 Koninklijke Bibliotheek
 Middelberg, Mr G. A. A.
 Rijksbureau voor Kunsthisto-
 rische Documentatie
 Sanders, P. F. X.
 Sleseen, Ir J. van der
 Velsen- Metzelaar, Mevr.
 W. L. van
 Woestenburger J. C.

Haarlem:

Wilde, J. de

Heerlen:

Tekelenburg, G.

Hilversum:

Hoogland, W. H.
 Huiskens, C.
 Notten, Mej. W. L. van
 Ronde, J. de
 Renou, F.
 Scheltema, H. D.
 Smorenburg, J. M.
 Steyling, Dr W. J.

Hollandse Rading:

Kuhlwillm, H. J.

Huis ter Heide:

Huydecoper van Maarseveen,
 Jhr J.

Huizen (N.-H.):

Volkersz, H. F.

Kamerik:

Breen, H. L.

Kockengen:

Gemeente Kockengen
 Kerste, J.

Langbroek:

Hellemans, J. J. H.

Laren (N.-H.):

Boetzelaar, R. W. C. Baron van
 Leonhardt, G. J. G.

Leiden:

Antiquariaat en Boekhandel
 Burgersdijk en Niermans
 Mij. der Nederlandse Letter-
 kunde

De Lier:

Hofwegen, G. van

Loenen aan de Vecht:

Bastert, J. N.
 Beusekom- van Forceest, Mevr.
 de Wed. Mr F. C. van
 Bloem- van der Heijden,
 Mevr. M. C.
 Blok, Jr J. W.
 Enst, Dr W. van
 Dudok van Heel, J. F.
 Holthoon-Fluit, Mevr. H. J. van
 Joncheere- van Dijk, Mevr.
 C. H. de
 Kampen, J. W. van
 Kappeyne van de Coppello,
 Mr Dr N. J. C. M.
 Kappeyne van de Coppello-
 van Panhuys, Mevr. Th. E.
 C. M.
 Kempen- van Setten, Mevr. M.
 van

VIII

Klaassens, E. H.
 Kralingen, B. van
 Nie, C. W. van
 Olf, C.
 Raat, H. de
 Schayk, W. A. van
 Sondaar- Keyzer, Mevr. C. F.
 Sondaar, L. H.
 Stolp, Mej. A. G.
 Wedden, H. J. M. van der
 Weyland, G. J.
 Wittert van Hoogland, Jhr
 O. A. E. E. L.

Loenersloot:

Kalff Azn, G. A. A. A.
 Nagell- Martini Buys, M. F. M.
 Barones van
 Schuilwerve, Mr J. H.
 Sluyters Jr, J.

Loosdrecht:

Aalberts, H.
 Arends, H.
 Boeschoten, J.
 Daams, J.
 Doude vanTroostwijk, Mr
 J. H. M. A.
 Freese, J. P.
 Haselen, Mej. E. van
 Loeff, Ir J.
 Simons, Mr C. H. F.

Maarssen:

Agterberg, J.
 Alleman, J. G.
 Berg, B. O. van den
 Besier- van Geelen, Mevr. C. J.
 Bruza, Ir I. V.
 Cornelissen, Dr R. L.
 Cosijn, Dr J.
 Dekker, D.
 Diepgrond, H.

Droogenbroek, H. J. van
 Dijk, J.
 Feyten, A.
 Freytag, F. J. de
 Gieling, J.
 Gulik, D. van
 Hinfelaar, L. C.
 Huitzing, E. R.
 Jansen, Mgr A. M.
 Kerkvoort, P. van
 Kingma, Ir G.
 Klap, C. P.
 Schuckink Kool, Mej. A. W.
 Kraayenhagen, J.
 Kroon, G.
 Mol, B. C. J. de
 Plomp, R.
 Remijnse, M.
 Rodriguez, M.
 Rossum- Waterman, Mevr.
 A. J. van
 Royen, N. van
 Rijsterborg, C. J.
 Sandick, J. W. W. A. G. van
 Schaik, Mr Dr Th. E. E. van
 Schenk, Mr W. L.
 Schipper, A. P.
 Schokking- Kany, Mevr. R. J.
 Servaas, J. N.
 Seumeren, M. F. M. van
 Terbijke, L.
 Verkuil, M.
 Vlugt, J. van der
 Vos, D. de
 Wal, D. van der
 Westenburg- de Groot, Mevr. P.
 Westerman, B. W.
 Wolff, Ir L. C. M. de
 Zwaardemaker, R. C.
 Zijlstra, S. H.

Maastricht:

Limburgs Geschied- en Oud-
 heidkundig Genootschap

De Meern:

Bogaard, P. H.
Bruijn, Jac. de

Muiderberg:

Schellart, A. I. J. M.

Naarden:

Gortel, Dr J. H. van
Oudenniel, C. G. van

Nederhorst den Berg:

Blok, Dr D. P.
Brink, H. van den
Huisstede, C. van
Ver. voor Vreemdelingen-
verkeer

Nieuwersluis:

Blankenberg, B. H.
Blijdenstein- Cruys, Mevr.
C. E. B.
Doedens, J. B.
Doude van Troostwijk, D. W.
Doude van Troostwijk, L. W.
Doude van Troostwijk, Mr W.I.
Schmal Jr, J. P.

Nigtevecht:

Amez, P. J.
Hulsinga, D.
Wees, G. A. van

Oosterbeek:

Beusekom, Mr E. van

Overveen:

Vries- van der Lee, Mevr. A. de
Warnaars, H. B. E.
Rilland-Bath:
Spaan, D. N.

Rotterdam:

Bibliotheek en Leeszaalen der
Gem. Rotterdam
Vereniging Boerenwagenclub
Canter Cremers, Mr J. J.
Klausz-Martini Buys
Mevr. A. M.
Martini Buys, Jhr P. H. A.

Rozendaal (Gld.):

Nitschmann, E. A.

Soest:

Bentinck, Mr S.P. Baron
Soesterberg:
Haselen, Mr J. van

Uithoorn:

Hulst, A. J. van

Utrecht:

Biegelaar Jr, J. B. P.
Buisman, P. W.
Burg. Plebaan, J. van der
Historisch Genootschap
Horst, A. van der
Koren, F. G.
Lip- Kibbeling, Mevr. W. A.
M. van der
Mezger, J.
„Oud-Utrecht”, Ver.
Plomp- Klijnsma, Mevr. W. A.
Provinciale Bibliotheek
Reisbureau „Ebato”
R.K. Openbare Leeszaal en
Bibliotheek
Prov. Utrechtse Bond voor
Vreemdelingenverkeer
Rijksarchief in de Prov Utrecht
Soeten, H. J. de
Thèonville, F. W. G.
Ven, Dr A. J. van de
Vor der Hake, J.

X

Vinkeveen:

Vries, J. de

Voorburg:

Rijksdienst voor de Monumentenzorg

Vreeland:

Beelaerts van Blokland, Jhr J. P.

Leeuwen Boomkamp, D. C. van

Brandes, Ir M. C.

Doorne Mr P. W. van

Erdman-Kensen, Mevr. I.

Hartung, O. E. K.

Los, P. J.

Oosterbroek, B. H. A.

Ruiter, J. A.

Sprenger, F. D.

Tas, Mr L. C. van der

Waardenburg:

Goelst Meyer, A. F. van

Wageningen:

Kniphorst's Boekhandel

Wassenaar:

Wieder Jr., F. C.

Weesp:

Lindeboom, G.

Woerden:

Wesseling, G. J.

Wijk bij Duurstede:

Dijkman-Schoenmaker

Mevr. G. J. E.

IJsselstein:

Cool, A. G.

Zaandam:

Vis-Honig, Mevr. A. M. C.

Zeist:

Adels-Vermeulen, Mevr. de

Wed. Dr M.

Holthe tot Echten

Jhr. Dr L. M. van

Jaarverslag 1965

Op woensdag 12 mei 1965 had in hotel De Nederlanden te Vreeland de jaarvergadering plaats. Volgens de presentielijst werd zij bezocht door 20 leden.

De voorzitter opende de vergadering met een welkomstwoord en herdacht de in het verslagjaar overleden leden, zijnde mevrouw C.H. Matthes-de Rooy en de heren J.M.C. van Kempen en J.J.G. Vor der Hake.

De voorlezing van de notulen van de vorige vergadering gaf geen aanleiding tot op- of aanmerkingen, zodat zij onveranderd konden worden goedgekeurd. Aansluitend hieraan werd door de secretaris het jaarverslag voorgelezen. Vervolgens bracht de penningmeester zijn financieel verslag uit. Het voordelig saldo per 1 januari 1965 bleek hierbij f 2.940,01 te zijn. Aangezien de kaskommissie niet voltallig de boekhouding van de penningmeester over 1964 had nagezien werd besloten de décharge in de volgende vergadering te doen plaats hebben. In de kaskommissie voor het jaar 1965 werden benoemd de heren Koren en Van Wees met als plaatsvervangend lid de heer Kerste.

Bij het volgende agendapunt werden verschillende plaatsen als doel van de aanstaande excursie naar voren gebracht. Het door het bestuur geopperde plan naar Delft te gaan werd aangenomen. Als leden van de excursiecommissie werden aangewezen de heren Canter Cremers, Adriaans en Martini Buys, terwijl aan 10 juli als streefdatum de voorkeur werd gegeven.

Voor het Jaarboekje bleken ook nu weer enige artikelen ter opname beschikbaar te zijn, waaronder het verslag van de Vechtcommissie. Besloten werd geen verslagen van de excursies van andere organisaties op te nemen. Hoewel het streekmuseum van Kockengen nog te weinig geordend en geconsolideerd was, zou een goed inlichtend artikel hierover op prijs worden gesteld. Men wilde wel eens weten hoe belangrijk dit zou kunnen worden.

De bijdrage aan de Vechtcommissie werd als vanouds op f 100,- gesteld. De commissie waardeert onze bijdrage, omdat zij in stilte reserveert voor de verwezenlijking van verschillende plannen, die zij in voorbereiding heeft. In dit verband werden genoemd de molen te Loenen, het hek van Doornburgh en de koepels van Valkenheining en te Abcoude. Ook het woonschepenvraagstuk kwam weer ter sprake. Opgemerkt werd, dat de Provinciale Staten zich er wel mee bemoeien, maar er niet genoeg aan kunnen doen, omdat de wetgever alleen technische eisen stelt, terwijl de provincie en de gemeente alleen ligplaatsen mogen aanwijzen. De waterschappen zouden ook wel iets in de goede richting kunnen doen door hun taak tot bescherming van de kaden.

De rondvraag bracht het museum te Kockengen opnieuw in de discussie. Rijksmonumentenzorg zou het objekt van het museum niet belangrijk genoeg vinden en daarom aarzelen met het verlenen van een rijksbijdrage. Een eventuele weigering zou een grote teleurstelling voor Kockengen zijn. Ons genootschap beschikt over te weinig middelen om een bijdrage te kunnen geven.

Niets meer aan de orde zijnde bedankte de voorzitter de leden voor hun opkomst en sloot de vergadering.

Tot zover het verkorte verslag van de jaarvergadering.

In het verslagjaar hebben zich weinig gebeurtenissen voorgedaan, waarbij het genootschap rechtstreeks betrokken is geweest. Wel willen wij hierbij de herinnering levendig houden aan twee manifestaties, waarbij ons bestuur vertegenwoordigd was en die ieder op haar wijze de aandacht van velen op onze Vechtstreek heeft gericht.

Tijdens de akademiedagen d.d. 22 en 23 april te Utrecht van de Koninklijke Academie van Wetenschappen heeft de heer J. Stapper de „Monumentenbescherming in de Vechtstreek” behandeld. Uit de kaart, welke bij deze voordracht werd getoond, bleek dat de bescherming der monumenten zich meer en meer uitbreidt van de bescherming van het enkele gebouw tot dat van straten en zelfs van gehele dorpskommen. Het scheen ons toe, dat de bebouwde kom van Breukelen wel wat meer bescherming had mogen hebben, dan haar op de kaart was toegedacht.

Op 9 oktober had tijdens de algemene vergadering van de Stichting voor de Vecht en het oostelijk- en westelijk plassengebied de herdenking van „100 Jaar Thijse - 50 Jaar Vecht” plaats, welke met licht-

beelden werd toegelicht. Duidelijk bleek hoe in het verloop van vijftig jaren de Vechtstreek een ander gezicht heeft gekregen.

Op zaterdag 10 juli hield ons genootschap zijn jaarlijkse excursie, tijdens welke de stad Delft haar historische bezienswaardigheden voor onze leden openstelde. Een uitvoerig verslag hiervan werd in het Jaarboekje opgenomen.

Wij beeindigen dit verslag met de gebruikelijke opgave van het aantal leden. Aan het einde van het verslag bedroeg dit 289.

Martini Buys

STAAT VAN ONTVANGSTEN EN UITGAVEN
Boekjaar 1965:

<i>Ontvangsten:</i>	<i>Uitgaven:</i>
Saldo 1964:	Jaarboekje f 1.174,94
Kas f 1.265,01	Onkosten:
Effecten f 1.675,—	Porti, telefoon, drukkosten, enz. „ 203,60
	Bijdrage Commissie voor de Vecht „ 100,—
Contributies f 2.940,01	Bibliotheek „ 3,10
Verkochte jaarboekjes „ 1.344,—	Saldo 1965:
Rente 1965 „ 198,—	Kas f 1.388,10
	Effecten „ 1.675,—
	----- f 3.063,10

	f 4.544,74

	f 4.544,74

G. J. WEYLAND, penningmeseter

Excursieverslag 1966

Leiden behoort tot die nederlandse steden, waar zoveel voor oudheidminnaars te zien is, dat het voor ons bestuur niet moeilijk was onze leden voor een excursie op 20 juni 1966 een programma aan te bieden. Een eerste indruk van deze overvloed aan monumenten kregen we al te zien toen we ons van het station over het statige Rapenburg naar het Gravensteen begaven, waar de gelegenheid tot wederzijdse begroeting het gebruikelijke voorspel van de tocht vormde.

De naam Gravensteen laat aan duidelijkheid niet veel te wensen over; gelegen op het grafelijk domein was het huis als gevangenis sedert de veertiende eeuw het zichtbare teken van de macht van de graven van Holland. Van het samenstel van gebouwen is de zware gevangentoren het oudste deel, waaraan sedert de vijftiende eeuw en daarna nog regelmatig tot in de moderne tijd werd voortgebouwd (tuchthuis 1655, vierschaar 1672), met als resultaat het huidige schilderachtige complex. Na de laatste oorlog is het in gebruik genomen door de juridische faculteit van de Leidse universiteit. De schilderachtigheid van buiten stemt overeen met een onregelmatige indeling van binnen, die het een intimiteit geeft, welke ons in verbeelding terugvoerde naar het openingsjaar van de universiteit in 1575. De oprichting hiervan was de beloning die de stad ontving voor haar heldhaftig verzet tijdens het beleg van 1573 tot 1574, waarbij een groot deel van de burgerij van de honger omkwam. In de beginjaren was het bezoek aan de hogeschool -sedert 1581 gevestigd in de kerk van het Dominicanenklooster aan het Rapenburg- klein en daarom besloot de overheid de studenten vrij te stellen van onder meer de impost op bier en wijn. Hoe belangrijk dit vooral voor die tijd was kunnen slechts zij weten, die evenals schrijver dezes al jarenlang geen drink-(baar)water meer ter beschikking hebben. Met het verbeteren van de economische en militaire toestand lukte het de overheid beroemde professoren aan de hogeschool te verbinden, waardoor er een zeer grote toevloed van nederlandse en buitenlandse studenten kwam.

Door dit alles tezamen werd de Leidse hogeschool de laatste universiteit, waarvan de wetenschap de gehele toenmalige beschaafde wereld overstraalde. Van het inwendige van het Gravensteen valt niet veel bijzonders te vermelden; opmerkelijk vonden we de smaakvolle aankleding van de docentenkamer.

Wij keerden het Gravensteen en haar bevolking van studenten de rug toe om links afslaan de een bezoek te brengen aan de St. Pieterskerk, die er schuin tegenover ligt. De noordingang binnengaande vertoonde zich de laat-gothische kruisbasiliek in al haar wijsheid als belangrijkste en oudste parochiekerk van Leiden. Oorspronkelijk in de twaalfde eeuw gewijd aan de heiligen Petrus en Paulus, schijnt Paulus in het vergeetboek te zijn geraakt; van hem hoort men althans in latere tijden niet meer. Nadat graaf Floris V in 1266 stadsrechten aan Leiden had verleend schonk hij in 1268 het patronaatsrecht van de kerk aan de Duitse Orde te Utrecht. Dit zal er toe hebben meegewerkt dat Stichtse bouwmeesters (Mr. Rutger van Kampen en Mr. Aernt van den Doem) als "kerckmeester" de leiding hebben gekregen bij de bouw van een nieuw nog bestaand koor met omgang (ca. 1400). In de loop van de tweede helft van de vijftiende eeuw kwamen ook achtereenvolgens een nieuw schip en een dwarsschip tot stand. De grote bloei van de Leidse lakennijverheid sedert de veertiende eeuw, die met enkele tussenperioden tot in de achttiende eeuw zou voortduren, stelde de Leidse gemeenschap in staat de vernieuwing en uitbreiding van haar godshuizen te bevorderen. Aan een nieuwe toren is men echter nooit toegekomen; de veertiende-eeuwse toren met hoge slanke spits bleef staan tot 1512, in welk jaar zij instortte waarna een portaal met nieuwe westgevel aan de plaats herinnert, waar deze toren zijn klokgelui jarenlang over de gehele stad kon doen horen. In 1572 had de overgang naar de hervormde eredienst plaats. Sedert het einde van de vorige eeuw is er vrijwel voortdurend aan het herstel van de kerk gewerkt.

Binnenkomende in de St. Pieterskerk werd ons oog getroffen door het grote koorhek met koperen spijlen in laatgothische vormen; het later daarop getimmerde hoofdgestel heeft bijzonder mooie vroegre naissance friezen. Op enkele zuilen van het koor zijn nog overblijfselen van middeleeuwse schilderingen te zien. Aan de zuidzijde van het koor bevindt zich de kamer der gemeentecommissie, die omstreeks 1675 tegen het koor werd gebouwd. De uitmonstering van deze kamer

met goudleerbehangsel, de houten overwelfing met de wapens van kerkmeesteren en de fraaie schoorsteen zijn nog geheel oorsponkelijk. Omstreeks 1730 werd de kamer op niet storende wijze enigzins gemoderniseerd. Aan de zuidwesthoek van het schip bevindt zich de kleine voormalige doopkapel met aardig koperen kroontje in vroeg renaissance stijl. Het middenschip bewaart de weelderige laatgothische preekstoel met een renaissance klankbord met mooi snijwerk. Het rijk versierde orgel dagtekent uit de jaren 1639—1641. Aan de vele epitafen uit de 16e, 17e en 18e eeuw die de kerk sieren gaan wij hier voorbij. De wit-marmeren graftombe van Joh. à Kerckhove door Rombout Verhulst uit 1663 en het eenvoudige monument uit 1762 voor Boerhave verdienen daarentegen wel een bijzondere vermelding.

Een korte wandeling bracht ons vervolgens van de Pieterskerk naar het Rijnlandshuis. De gevel van het gemeenlandshuis van Rijnland is in 1598 tot stand gekomen. In 1882 onderging hij een uitwendige vernieuwing, waardoor hij zijn oude bekoring geheel verloren heeft. Wanneer men de ruime behuizing binnengaat krijgt men door de verzorgde oude aankleding van de hal en de zalen de indruk en dit is ook wel de kennelijke bedoeling ervan, dat we hier met een oud en invloedrijk instituut te maken hebben.

De oorsprong van Rijnland wordt gezocht in een heerschappij van de bisschoppen van Utrecht. Als bisschoppelijke leen van de hollandse graven is zij geleidelijk geheel in het graafschap Holland opgegaan. Uit de belofte, die de rooms-koning Willem II in 1255 deed om de bevoegheden van Rijnland te zullen ontzien, blijkt, dat reeds voordien Rijnland door de hollandse graven van uitgebreide bevoegdheden werd voorzien. Die bevoegdheden verleenden het hoogheemraadschap een autonomie, welke zich niet alleen tot waterstaatszaken beperkte. De inrichting was zo doelmatig, dat het oude statuut tot 1857 heeft dienst gedaan, toen het in dat jaar door een rijksregeling werd vervangen en daarmee aan de autonomie van Rijnland een einde kwam.

In de benedenruimten werden we gastvrij onthaald en ontvangen door de secretaris van Rijnland Dr van der Linden. In de Grote Zaal op de eerste verdieping gaf de secretaris ons een belangwekkende uiteenzetting van de geschiedenis van Rijnland. Verschillende documenten uit het rijke archief brachten ons deze geschiedenis zichtbaar onder het oog. De Grote Zaal werd evenals de statige trap door Pieter Post in classicistische trant ontworpen. In 1670 kwam zij met de

XVIII

levering van het prachtige goudleer behangsel geheel klaar. Tegenover de grote schoorsteen hangt aan de wand de handvestverlening aan Rijnland geschilderd door Caesar van Everdingen. Vele andere op Rijnland betrekking hebbende schilderijen en voorwerpen, waarbij modellen van waterwerken, hadden onze bijzondere aandacht. Nadat onze voorzitter zijn dankwoord had uitgesproken verlieten wij het gemeenlandshuis om door de Breestraat lopende het raadhuis te gaan bezoeken.

Staande voor de gevel van het stadhuis kwam ons de grote brand weer in het geheugen, die tijdens de zeer strenge winter van 1929 het gehele gebouw volledig in de as legde. De zwaar beschadigde voorgevel heeft men gelukkig kunnen herstellen en weer gebruikt bij de bouw van het nieuwe stadhuis, dat in de jaren 1935-1941 naar het ontwerp van architect C. J. Blauw achter de voorgevel werd opgetrokken. Deze voorgevel, zij het veel korter dan thans, werd op het einde der zestiende eeuw grotendeels uitgevoerd naar een ontwerp van Lieven de Key in de weelderige hollandse renaissance stijl.

Boven de hoge bordestrap ter weerszijden van de ingang bevinden zich in nissen de Vrede en de Gerechtigheid, die de plicht der stedelijke overheid verbeelden. Als eregasten mochten wij het stadhuis door de oude ingang aan de Breestraat binnengaan om in de Grote Hal en Burgerzaal door de burgemeester gastvrij te worden ontvangen, waarna de secretaris ons de representatieve gedeelten van het stadhuis liet zien en ons op alle bijzonderheden opmerkzaam maakte. Bij het verlaten van het stadhuis kreeg iedere deelnemer als gedachtenis de uitvoerige gedrukte gids mede. Men kan er in nalezen hoe vele bekende kunstenaars hun bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van een gebouw, waarop de gemeente met recht trots kan zijn. Dat na al deze bezoeken een koffiemaaltijd in restaurant Van der Heyden een welkome rustpauze was spreekt vanzelf.

Na afloop van de maaltijd zochten de deelnemers hun vervoermiddelen weer op om gezamenlijk naar Rijnsburg te rijden.

Aan de voet van de oude toren werden wij opgewacht door de heer Van Regteren Altena. Hij heeft de leiding van de opgravingen die er plaats vinden met als doel nadere inlichtingen te verschaffen over de geschiedenis en de omvang van de Abdij die tot het beleg van Leiden in 1574 een belangrijke rol in het graafschap Holland heeft gespeeld. Tijdens dit beleg werd de abdij verwoest. In 1962 werd een

begin gemaakt met het herstel van de kerktoren. Bij dit herstel vond men aanwijzingen waaruit bleek dat de toren het enige overblijfsel is van de romaanse abdijkerk, die eertijds op deze plaats heeft gestaan.

Reeds in de elfde eeuw stond er op de plaats der latere abdijkerk in „Rinasburg” een kleine parochiekerk, welke door de abdijs van Echternach is tot stand gekomen. Het bezit hiervan werd evenwel langdurig aan Echternach door het hollandsche gravenhuis betwist, totdat tenslotte Echternach in 1156 met een ruilovereenkomst al haar rechten aan de graaf overdroeg. Inmiddels was er door bemoeiingen van de grafelijke familie een abdijs gesticht, die in 1133 door de bisschop van Utrecht werd gewijd. Wij mogen veronderstellen, dat na de verwerving van de onbetwiste eigendom in 1156, de graven hun abdijs zodanig hebben begiftigd, dat door wijziging en uitbreiding van de oude kerk een grotere abdijkerk kon worden opgericht, waarvan de nog bestaande toren - tenminste het tufstenen gedeelte ervan - de zuidelijke toren van de westbouw was. In 1183 werd deze kerk door de Utrechtse bisschop gewijd.

Tegen het einde van de zestiende eeuw werd tegen de overgebleven toren van de abdijs een nieuw kerkje gebouwd, waarin nog enkele romaanse zuilen en andere fragmenten uit de verwoeste kerk een plaats hebben gevonden. Aan latere uitbreidingen tot in de twintigste eeuw toe danken wij de huidige weinig fraaie kerkruimte, zoals wij die tijdens het bezoek konden bezichtigen. Van het meubilair uit de zeventiende eeuw willen wij hier nog vermelden de preekstoel met lezenaar, het koperen doopbekken en het doophek.

Door de opgravingen sedert 1949, waarbij de rustplaatsen van verschillende leden van het hollandsche gravenhuis zijn gevonden, hebben wij thans enig inzicht gekregen in het samenstel van de rijnsburgse abdijgebouwen, zoals deze zich na geleidelijke uitbreiding tot voor de verwoesting hebben vertoond. Daar de opgravingen tijdens ons bezoek nog in volle gang waren, konden wij ons na de inleiding door de heer Van Regteren Altena in de kerk en zijn toelichting daarbuiten een voorstelling maken van de omvang der vroegere abdijgebouwen.

Tenslotte bracht de autobus ons met een korte rit naar de boulevard van Katwijk aan Zee, waar wij op een gezellig buitenterras onze

XX

dorst bevredigden en genoten van de middagzon en het wijde uitzicht op de Noordzee.

Wij hopen dat een ieder na de beëindiging van de excursie tevreden huiswaarts is gekeerd.

Martini Buys.

Verhaal van een reis, eindigende op Kalorama 's avonds 14 augustus 1830

In onze Jaarboekjes worden verslagen van de Niftarlake-excursies opgenomen, die zo gesteld zijn, dat zij ook voor degenen, die de beschreven tocht niet meemaakten, gewaardeerde lectuur vormen. Over heel wat steden en landstreken buiten onze eigen Vechtgoww zijn dus in onze kronieken gegevens te vinden en dat hielp mij over mijn aarzeling heen of het hierna volgende verhaal ¹⁾ er wel op zijn plaats is. Dat de zieke heer Valk op Kalorma te Loenen van de reis ging uitrusten is maar een bijkomstigheid, doch het verhaal is van belang om het beeld dat het biedt van een deel van België vlak voor het uitbreken van de opstand op 25 augustus 1830. In Frankrijk was het al onrustig en daarvan bleven onze reizigers door extra kranten op de hoogte.

Koning Karel X vaardigde op 25 juli een viertal ordonnanties uit, waarbij de Kamers werden ontbonden, het kiesrecht en de rechten van het parlement werden beperkt en voor het openbaar maken en verspreiden van alle drukwerk toestemming der overheid werd vereist. Hiertegen publiceerden de kranten op 27 juli een protest van Thiers. Parijs kwam in opstand en de 29e moesten de troepen der regering de strijd opgeven. De liberale afgevaardigden namen het heft in handen, benoemden een voorlopig bewind en riepen de Kamers bijeen. Karel X vluchtte naar Engeland. Nadat de Kamers op 7 augustus een door Guizot uitgewerkte grondwet hadden aangenomen, werd twee dagen later de hertog van Orleans, die steeds aan de zijde der liberalen had gestaan, als Louis Philippe tot koning der Fransen uitgeroepen. De gebeurtenissen in Frankrijk oefenden in Zuid Nederland hun invloed uit en de daar reeds geldende maatregelen tegen de vrijheid van drukpers werden verscherpt. Politici als De Potter, Tielemans, Bartels en De Neve, in 1830 tot ballingschap veroordeeld, bleven van Frankrijk uit de regering bestrijden. Op 25 augustus 1830 zou een uitvoering van La Muette de Portici te Brussel aanleiding geven tot een volksoploop, die het vooral gemunt had op de minister van Justitie Van Maanen en

de uitgevers van enige regeringsgezinde dagbladen. Weldra verspreidde de opstand zich over geheel België, maar was slechts gericht op wegneming der grieven en wijziging der grondwet. De opening van de Staten Generaal te 's-Gravenhage op 13 september werd dan ook nog door de meeste afgevaardigen uit het zuiden bijgewoond. Op 24 september werden echter te Brussel de regeringsambtenaren afgezet en door een verlopig bestuur vervangen. Op 4 oktober kondigde dit de onafhankelijkheid der zuidelijke gewesten af.

Doch vragen wij ons nu af, wie waren onze reizigers? Aanvankelijk houden zij zich geheel schuil achter de initialen C, de V en B, maar bij de afrekening aan het slot blijkt V te staan voor Valk en is ondanks de doorhaling te zien, dat C Coppenaal is. Omtrent de schrijver B is een dergelijke zekerheid niet te verkrijgen. De gebroeders Coppenaal waren rond 1830 kooplieden aan de O.Z. Achterburgwal bij het Wallepleintje. Een doorgehaalde passage over ons aller vriend de Heer President der Kamer van Koophandel en fabrieken te Amsterdam maakt het mede waarschijnlijk, dat onze reizigers tot de koopmansstand behoorden. Van Coppenaals komen voor bij de intekenaren op de Dichtstukjes van Marten Westerman, evenals een ook daar geheimzinnig blijvende V. Wellicht is hij Hendrik de Valk Fijkoszoon, bouwmeester en aannemer te Amsterdam. In de kantoorboekhandelaar Hendrik Blikman (1789-1854) meen ik de schrijver te mogen zien van het voor ons liggende reisverhaal. Door de uitgave van de Algemene Stads Prijscourant van Koopmanschappen en de Amsterdamsche Kantoor Almanak had ook Hendrik Blikman ongetwijfeld relaties met de President van de Kamer van Koophandel. ²⁾

Na deze inleiding volgt de tekst van het reisverhaal, waaraan in de noten enige toelichtingen zijn toegevoegd. Ook vonden daar enkele door de auteur doorgehaalde zinsneden een plaats, voor zover zij enig licht kunnen werpen op de identiteit van hem en zijn gezelschap. Mejuffrouw dr. I. H. van Eeghen heeft n.a.v. het reisverhaal van het 18e eeuwse Amsterdamse reisgezelschap *Semper Idem* opgemerkt, ³⁾ dat de schrijver niet verzuimde de namen van de hotels op te tekenen, dikwijls vergezeld van een kwalificatie. Die namen konden immers altijd weer te pas komen, hetzij voor hemzelf, hetzij voor andere reizigers. Evenals de prijzen, die men betaalde, zijn de onderscheidene herbergen ook door B. nauwkeurig opgeschreven.

Mr. J. H. van den Hoek Ostende

Na op den 29ste July de koffer door de hand der liefde te hebben laten pakken, aanvaarde de 3 Vrienden C, de V en B op Vrijdag den 30ste des s'morgens om 7 Uur hun reeds lang voorgenomene reis naar Brabant.

Eerstgenoemde met Z E rijtuig van Sloterdijk afgehaald hebbende, kwamen wij om 1/2 10 Uur aan Posthuis boven Haarlem, alwaar een rijtuig te vooren besteld, gereed stond om ons naar Rotterdam te brengen waar voor wij moeste betalen *f.* 20,—.

Van Amsterdam tot Rotterdam is zo ver ik weet niets van belang voorgevallen, een heete dag zijnde en daar door dorstig zijnde verteerde wij onderweg aan Tollen, fooyen enz. *f.* 9,80, behalve nog, dat wij aan de Zwet ⁴⁾ (waar wij de Heer Genestet aantroffen) voor lekker Osse vleesch met Salade en goede wijn betaalde *f.* 6,20.

Te Rotterdam komende, waren wij 't logement dat de Heer van Os ons opgegeven had vergeten, wetende dat het onder de Boompjes was, verkozen wij het Nieuwe Royaal Badhuis, welk logement wanneer men veel geld verteeren en slegt bediend wil zijn, te prijzen is. Daar wij van gemelde Heer een brief uit Brussel alhier wagtende waren om te weten welk logement ZE aldaar voor ons gevonden had, stuurde wij de knecht in de andere logementen onder de boompjes om er naar te informeren, doch kwam terug met te zeggen dat er nergens een brief voor ons was, en daar wij onze reis niet verder voort konde zetten zonder de brief te hebben, zonden wij er een ander op uit, welke dan ook hoewel niet vlug met de brief die wij wachtende waren en in 't Logement les Pays Bas ⁵⁾ bezorgt was, aankwam en waar uit wij vernamen dat ZE in 't Hotel d'Engleterre tegen maandag den 2de Augustus plaats besteld had.

Door een kop thee ons verlugt hebbende deden wij een wandeling door de stad en keerde tegen 9 Uur naar ons logement terug, waar wij, na een goed soupé (de stinkende gebakken tongen er afgetrokken) en een redelijk glaasje vins gebruikt te hebben ons te bed begaven.

Zaterdag 10 Augs. ⁶⁾ uithoofde van de vermoejenis van de vorige dag laat opgestaan zijnde, gebruikte wij het ontbijt en stapte na nog een wandeling gedaan en aan de Castelijn voor Thee, soupé, 3 vlessen wijn, logement en ontbijt, *f.* 20,40 betaald te hebben tegen 10 Uur op de stoomboot welke ons naar Antwerpen zoude brengen. Aldaar gezeten zijnde schrikte wij bij 't lezen der Dortsche krant van dien dag, waarin de opstand in Parijs gemeld wierd en geloof dat wanneer wij

niet op reis geweest waren, door deze tijding dezelve wel voor een tijd kon verschooven zijn, doch daar Parijs nog op een verre afstand van ons was, zetten wij het lugtige mutsje op en gingen onder stoom, voor welk Stoompartijtje wij tot Antwerpen betaalde *f.* 22,50.

Al de steden, dorpen en gehugten te noemen, welke wij voorbij stoomde zoude te veel plaats in dit Journaal wegnemen, te meer nog daar ik de namen van dezelve niet opgenomen heb, uithoofde ik niet van voornemens was een reis Journaal te maken, doch op verzoek van mijn reisvrienden in onze terugtocht hiertoe aangemoedigt wierd en waaraan ik dan ook gaarne, zo ver mijn geheugen gestrekt heeft bij deze volde.

Op de stoomboot zelfs viel niet veel van belang voor, onder weg riep de stuurman ons om een groote levendige zeehond te zien welke op een drooge plaat zat en vervolgens zich weer in zee begaf. Ook waren er 2 jonge passagiers welke dien middag op de boot smakelijk gegeten en gedronken hadden en aan de Willemstad er uit gingen en (ik denk bij toeval) vergaten den Hofmeester te betalen, welke hier over niet gesticht was en de hun aan wal zettende schipper toeschreeuwde van de jonge heeren niet uit zijn schuit te laten gaan voor en alleer zij hun verschuldigde *f.* 3,50 meen ik betaald hadden, wij moesten voor koffie, morgedrank, dinee, 3 vlesse wijn, bier en Thee aan hem betale *f.* 12,—.

Meer als een uur omgestoomd en een half uur op een plaat vast gezeten hebbende, kwamen wij 's nagts circa 12 Uur te Antwerpen aan en lieten onze bagaadje na het hotel de l'Engleterre bij de wed. Loos brengen waar de Heer Waller benevens de Heer Beets die wij beide op de boot onder een menigde passagiers aantroffen mede na toegingen en eerstgemelde voor ons zoude plaats bestellen, daar komende deden wij spoedig een Collation gereedmaken en een vles Rudesheimer brengen, naar welkers gebruik wij ons ter rust begaven.

Zondag den 1ste Augs. het ontbijt gebruikt hebbende, wandelde wij na de have waar wij de heer Rouffaer ontmoete in wiens gezelschap wij onze wandeling vervolgende en de welvaart van deze stad bij Amsterdam vergeleken met bedroefde oogen aanzagen, verder bezogte wij het nieuwe aangelegd wordende Entre-pot dok, eenige voorname kerken, waarvan in een derzelve onze vriend C een stoot kreeg van de Suis uithoofde hij met zijn derrier na 't allerheilige stond en vriend R omdat hij wat hard praate, benevens het Museum en 't kabinet van de

Heer Professor van Bree ⁷⁾, van waar wij ons na de Place verte begaven om in het Café du Nord de op dat ogenblik uitgegeevene extra krant te lezen na welkers lezing wij onze een exemplaar aanschafte om naar Huis te zenden en naar 't Hotel terugkeerde om te dineeren, waar wij in gezelschap van de voorige genoemden heeren smakelijk aten en na de afloop van 't zelve door introductie van de Heer Waller en onder geleide van de Heer Flament na de Societeit de Harmonie vertrokken na alvorens brieven en de extra krant naar Amsterdam te hebben verzonden en in het Waafelen Huis welke men moest passeren eenige potteke leuvens gebruikt te hebben.

Zeer vermoedid door dien onze geleider de verkeerde weg genomen had in de harmonie aankomende vonden wij aldaar een tal- en luisterrijk gezelschap (doch weinig mooye vrouwen) aan de onderscheidene taveltjes rondom het wel ingerigte Orkest zitten. Alle zes Amsterdammers zijnde staken wij lange pijpen op en smookte onder 't gebruik van eenige litters bier (want wijn wordt hier niet gedronken) dat het liefhebberij om te zien was. Het weer ongunstig wordende keerde wij gezamentlijk na onderweg door een kleine regenbui verkoeld te zijn en het genoegen gehad te hebben van de Glimwurm in zijn volle glans te zien tegen half negen uur naar ons hotel terug, waar wij ons na eenige soupe gebruikt te hebben uit hoofde wij dien andere dag vroegtijdig vertrekken moeste te ruste begave.

Maandag 2 Augustus vertrokken wij om 6 Uur met de Deligence naar Brussel na alvorens aan de Castelijnnnes betaald te hebben *f.* 19,20, aan de bediende voor een fooi *f.* 1,50, kruivragte van de stoomboot en na de deligence enz. *f.* 3,60.

Van Antwerpen naar Brussel passeerende door Mechelen, Villevoorden enz. was niets merkwaardigst te zien en dus viel er niet veel over te praten, waar toe ook geen gelegenheid was, alzo wij in gezelschap zaten met een heer en twee dames welke zo onophoudelijk kakelde dat ons hooren en zien verging, gelukkig echter dat het op 't laatst geweldig stoof waardoor hunnen keelen droog werden en daar door eenigzinds aan 't bedaaren kwamen, de vragt op deze reis was de fooi aan den conducteur en de kruivragt na ons Hotel er onder begrepen *f.* 8,95.

Tegen 12 Uur te Brussel arriverende wandelde wij na 't Hotel d'Engleterre, alwaar wij door een kort dik en met een kaale kruin vercierd ventje die wij naderhand vernamen de meester van het huis

te zijn vriendelijk ontvangen wierden en door zijn knecht onze kamers zijnde No. 18 deed aanwijzen. Ons wat afgepoest en gewast hebbende, vervoegde wij ons bij de Boekverkoper Brest van Kempen om te informeren of er ook brieven uit Amsterdam (welke wij de vrijheid genomen hadden bij ZE te adresseeren) aangekomen waren, dan zulks met neen beantwoordende verzochte wij ZE om indien er brieven kwamen dezelve naar ons Hotel op te zenden, van daar wandelde wij na de Heeren de Munck & frère om kaartjes voor de bezigtiging van de tentoonstelling te halen na onderweg in Mille Colonne waar wij de heer de Heus ontmoete een petit Gout genomen te hebben. De Heeren de Munck niet thuis zijnde wierden wij door den zoon van de Heer Froger ⁸⁾ welke aldaar logeerde vriendelijk ontvangen en drie kaartjes ter hand gesteld en na door een meid welke waarschijnlijk tot sierraad een groote spinnekop NB levendig op haar muts zitten had uitgelaten te zijn, na ons hotel terug keerde om te dineeren. Aan een Tavel met een menigte onbekende kost en een aantal ons vreemde gezigten gezeten zijnde, leerde wij onze maitre d'Hotel nader kennen en gaven onder ons, hem de naam van Maalfait ⁹⁾, hoewel hij alles voordien, zorgde hij egter wel dat zijn buik er niet bij te kort kwam en at met zulk een smaak dat zijn eeten ons aptijt gaf.

Tegen half Zes uren lieten wij een fiacre komen om de stad de gebouwen als mede de fraaie aangelegde en nog aangelegd wordende Boulevards te zien, doch hier al het schoon te beschrijven wat onze oogen zagen, zoude mede eenige vellen beslaan, genoeg als ik zeg, dat de wederga van een stad als Brussel te vergeefs in ons koninkrijk te zoeken is en wanneer men met de verfraaijing derzelve zo voortgaat het volgens ooggetuigen met Parijs gelijk zal staan. Onder de merkwaardige gebouwen welke wij zagen en binnen traden was het Hotel de l'Hospice of gesticht voor oude mannen en vrouwen, op het eerste gezigt van buiten waren wij reeds over het grote en trotse van dit gebouw verwondert doch hoe klom dezelve toen wij vergezeld van een niet onaardige dikke zindelijke praatzugtige Directrice het zelve geheel van binnen gezien hadden en keerde terug met de wensch dat bij aldien onze regenten der liefdadige gestigte Brussel bezogte dit wonderwerk mogen gaan zien gelijk wij zulks aan een ieder ander aanbevelen, wij gaven aan de meide tot fooy *f.* 1,25.

Van daar lieten wij ons na de Allé verte brengen doch konde die uithoofde men drok bezig was aan het maken der sluis welke voor het

nieuwe kanaal van Antwerpen naar Charleroi moet dienen, niet binnen rijden en ordonneerde de koetzier ons naar het park te brengen. Aldaar komende vonden wij de Heer Ameshoff raad onzer stad en lid der commissie van tentoonstelling zitten, welk de Heer V . . . aansprak en zeer verheugt was stadgenoten en wel bijzonder kennisse hier te ontmoeten, na gezamentlijk een kop thee gedronken te hebben, verzogt Z.E. ons om Z.E. naar zijn Hotel Rue neuve te volgen en een glas wijn te gebruiken, 't welk wij accepteerde en na aldaar een goed uur vertoefd en ons van nog een zestal kaartjes voor de tentoonstelling voorzien te hebben, keerde wij tegen 10 Uur naar Maalfait terug, hebbende dien dag verteerd *f.* 4,50, in 't Hotel teruggekeerd leide wij ons na 't gebruik van een koude kip en een flesje pispotter te ruste, na ons alvorens te hebben doen aanwijzen een noodzakelijke verblijfplaats zo in huis als op reis en welke men hier met No. 100 bestempeld had.

Dinsdag den 3 Augs. het ontbijt gebruikt en de brieven uit Amsterdam gelezen hebbende, lieten wij een rijtuig komen om een uitstapje naar Boisfort te doen, waarvoor wij moesten betalen *f.* 7,—, door dien het bos van soignies waar men voor het grootst gedeelte doorreed heel veel gekapt was en onze voerman de regte weg niet had, trof ons de ligging van dit alleraangenaamst gelegen dorp zo sterk niet als bij onze reis in 1826 door V . . . en B . . . gedaan, want toen hielde wij het voor het mooiste gezigt op onze geheele reis, trouwens wij waren niet te Dinant en verder geweest.

Bij Mademoiselle Rowies afgestapt zijnde, deden wij een wandeling in het dorp en op de daarom liggende bergen waar wij tot onze verwondering een menigte jongelieden 't geweer zagen hanteren en schooten en vonden bij onze terugkomst onze vriend de Heus, egtgenoot en Zoon mede aldaar wien wij onder het nuttige van wat brood en vleesch, en een vlesje vins eenige tijd gezelschap hielde en welke gaarne had willen zien dat wij aldaar hadden blijven eten, dan dit was ons plan niet en keerde na onse Mademoiselle voor een en ander *f.* 2,25 betaald te hebben onder het genot van de schoonste gezigten rondom de stad, naar Brussel terug.

In de stad komende wierd ons dadelijk door een kranteman de Courier van de volgende dag aangeboden, welke wij voor de niet goedkopen prijs van *f.* 0,50 van hem namen en na ons hotel terugkeerde, van waar wij daar het nog geen tijd was om te dineeren, een

wandeling in de stad deden en ons het volgende voor gezamenlijke rekening aankogte als 3 Argussen de Boudoir voor *f.* 3,—, 1 kaart van Braband *f.* 1,50 en 3 afbeeldzels van het oneerbaar mannekepis *f.* 1,05, in het teruggaan naar ons hotel ontmoeten wij de Heer Rouffaer, die wij kennis gaven waar wij gelogeert waren als mede van het feest dat er dien avond in de Societe royale d'horticulture zoude plaatshebben en waar hij ons hoopte te zien. Bij Maalfait komende werd juist de bengel geroert om aan tavel te gaan, waar wij plaats namen en smakelijk aten. Om 6 Uur vervoegde wij ons na de Societeit om het feest van dien avond aldaar bij te wonen, na introductie van een onzer aldaar bekende en voor de entré *f.* 9,— betaald te hebben, kwamen wij een paleis binnen welke ik mij niet zal verstouten te beschrijven veel minder de groot en kostbaarheid van 't feest doch laat zulks aan Vader Noach (welke wij hier ontmoeten en belooft heeft in Amsterdam een verslag er van uit te geven) over, hij zelfs was met ons er over verwondert en had in Parijs nooit luisterrijker feest bijgewoond ¹⁰⁾, wij dronken met de Heer Rouffaer een vles wijn waar voor wij ons aandeel zijnde *f.* 2,75 betaalde en keerde zeer voldaan over hetgeen wij hier gezien hadden tegen half een uur naar ons Hotel terug om ware 't mogelijk nog iets te souperen; dan daar de Hofmeester en Kok reeds te bed ware, moesten wij ons met wat boter en brood en ternauwer nood een vles wijn behelpen en gingen op wel te ruste.

Woensdag den 4de Auguste vervoegde wij ons tegen 11 Uur naar het Paleis van de tentoonstelling, alwaar wij na eenige tijd voor de hekken te hebben staan wagten na afgif der kaartjes wierden binnegelaten en ons een Catalogus voor *f.* 1,— aankogte, hier mede in de hand, doorwandelde wij de meenigvulde zalen onder het onophoudelijk geschreeuw van ne touchez pas door de in 't wit met rode opslagen gegalloneerde bedienden, welke zelfs het wijzen met de vingers verboden, zodat men zig bloot met 't gezigt moest vergenoegen.

Wat de lokaliteit en de order van 't gebouw aanbetrof was aller voortreffelijkst en Brussel waardig, dan wat de geexposeerde goederen aangaat geloven wij stond zo ver wij er konde over oordeelen met de Tentoonstelling van 1825 in Haarlem ¹¹⁾ gelijk zo dezelve dit niet al overtrof. Onder de voorwerpen welke uitmunten, was 't Porseleine Tafel en desert Servies van de Heer Faber uit Brussel waar van ieder bord een schilderij was, waardig een lijst er om te zetten, en zo

men ons verhaalde moest dit servies wanneer het geheel vervaardigt was *f.* 60.000 koste, ook was 't Massief Zilver verguld Toilet voor prinses Marianne bestemd overkostbaar schoon. Van daar gingen wij naast het daarliggende gebouw om de tentoonstelling der Schilderijen te zien welke zalen mede zeer prachtig en vol smaak waren en veel verschillen van die te Amsterdam boven de beurs, hier zagen wij een menigte stuks doch weinig die ons bevielen dat van de Heer G. Wappers uit Antwerpen ¹²⁾ verbeeldende de standvastigheid en opoffering van de Burgemeester van der Werff te Leyden bij't beleg dier stad door de spanjaarde toen het zelve ten prooi van Oproer en Hongersnood was, is fraaij de uitdrukking der hartstochten en het breed en smeltend penceel maken dit schilderij tot een meesterstuk de jonge schilder waardig. Ook 't Portret van onze Koning door den verdienstelijke Kruzeman was zo in gelijkenis als in uitvoering fraai. Circa 5 Uren met kijken zoek gebracht hebbende gingen wij vermoeidt naar ons logement om te dineeren, en bragten het overige van den dag met wandele en zitten in Mille colonne door, hebbende dien dag verteerd *f.* 3,62.

Donderdag den 5de Augustus bezogte wij andermaal in gezelschap van de Heer Rouffaer de tentoonstellingen en zagen nogmaals de voornaamste zaken en wel bijzonder 't Tellurium Lunarium van de Heer C. ter Kuile ¹³⁾ te Enschedé een stuk door hem zelfs uitgevonden en vervaardigt en van meer dan 130 raderen en rondsels zamengesteld, overschoon om te bezigtigen, na weder aldaar eenige uren zoek gebracht te hebben, doorwandelde wij het Muzeum van Natuurlijke Historie en gingen in het park om onder 't gebruik van eenige verversing wat uit te ruste en van daar na een restorateur bij de comédie om te dineeren waar voor wij voor ons 3e met de wijn *f.* 7,61 betaalde. Onvoldaan over het geen wij gegeten en gedronken hadden, namen wij een fiacre om boodschappen te doen en lieten ons aan de comédie afzetten, waar wij tegens betaling van *f.* 2,— per perzoon zijnde *f.* 6,— wierden binnegelaten en in het parket plaats namen, daar komende ontmoeten wij de Heeren Waller en Rombach benevens Juffw. Adams. Men vertoonde die avond ma Place et ma Femme comédie en trois actes en tot ballet Astolphe et Ioconde, het stuk voldeed om de weinige intrigue, niet en wierd gedugtig uitgefloten, 't ballet waar onze geweze danseresse le Compte uitmunte was goed maar zeer langdradig, tusschen 't stuk en 't ballet nuttigde wij eenige

litters bier in 't Caffé Suisse en keerde na het uitgaan van de Comedie na ons hotel terug, waar wij nat gebruik van een koud soupe ons te ruste begaven.

Vrijdag 6 Augustus pakte wij reeds vroeg onze koffers en vroegen de rekening welke ons (hoewel niet goedkoop) nog in de hand viel, zijnde *f.* 81,25, fooy aan de bediendens *f.* 3,75, Commissionair, Barbier, briefporte, schoeneschoonmaker, kruier enz. *f.* 8,85.

De rekening reeds betaald zijnde en nog voor ons vertrek dorst hebbende ordonneerde wij een Vles pispotter waar voor wij betaalde *f.* 2,— en wandelde na het bureaux der deligence om 3 plaatsen na Namen te bestellen passende daar voor *f.* 12,75.

Onze bagaadjes arriveerende stapte wij op en verlieten even 12 Uur Brussel.

Gezeten zijnde, kregen wij tot reiscompagnons een dik heer welke wij voor een paardekoper aanzagen een koopman in antikuiteiten en een jong persoon welke twee eerste zeer spraakzaam waren, wij reden door het bos van Soignies, Waterloo, Hougomont, la Haye sainte, la belle Alliance (allen plaatsen elk regtschappen Nederlander zo dierbaar bekend door de gevechte van Juny 1815) en zagen de drie monumenten ter eere van de helden in dien roemrijke dagen gesneuveld opgericht, de plaats waar onze erfprins gekwetst is en het observatorium in de gevechte door Napoleon gebruikt en kwamen te Qutre Bras aan, waar wij van paarden verwisselde en de koopman in antikuiteiten en de jonge Heer ons verlieten.

Een lekkere boterham gegeten en wat zuur bier er bij gedronken hebbende waar voor *f.* 0,80 betaald wierd, vervolgde wij met onze dikke heer die onderweg aan de koopman verteld had dat hij de pastoor van Dinant was waar over wij ons zeer verwonderde alzo hij zig had uitgelaten van met de revolutie in Frankrijk zeer in zijn schik te zijn als zijnde daardoor het Jezuitisme de bodem ingeslagen, onze reis vrolijk voort, horende dat wij liefhebbers van wijn waren proponeerde hij ons te Templouse een vlesje vins te drinken. Aldaar aankomende wierden wij door een dikke Castelijnes die er even als haar dochter Therese goed uitzag vriendelijk ontvangen. Hier onze Pastoor als kind in huis zijnde, kreeg men spoedig een lekkere vles, welke ons zo smaakte, dat er nog een op de deligence mede genomen wierd waar voor wij betaalde een bierglaasje eronder begrepen *f.* 3,—. Daar wij de Pastoor niet lieten betaale wierd de man nog eens zo

vriendelijk en noemde ons daar hij hoorde dat wij Dinant zoude bezoeken geen eerlijke lieden indien wij bij hem geen visite maakte, en zijn wijn kwamen proeven waarvan zijn kelder goed verzien was.

De donkerde reeds beginnende te vallen moesten wij de schoone ligging die men van deze route op Namen heeft, missen en kwamen omstreeks 9 uur aldaar aan geevende de Conducteur *f.* 1,50.

Ons voornemen zijnde om in 't Hotel d'Harskamp¹⁴⁾ te logeren, was de pastoor die mede aldaar wezen moest zo vriendelijk om vooruit te gaan om Logement voor ons te bestellen, dan kwam ons in het daar na toe gaan reeds te gemoet met te zeggen dat er geen plaats was en lieten ons goed welke wij volgde in 't Hotel d'Leurope op een markt over de Comedie brengen en namen aldaar ons intrek. Hoewel de lokaliteit groot en de bediening redelijk was, zoude het leugenachtig zijn om te vertellen dat het er heel zindelijk was. Niets dan een enkele boterham sedert ons ontbijt van dien morgen gebruikt hebbende, stonden onze maagen schrikkelijk op zijde en lieten wij dadelijk een soupé klaarmaake, welke hoewel niet te best, en met tinne borde voorgediend 't welk ons schrikkelijk hinderde, goed smaakte naar welkers gebruik wij ons te ruste begaven, voor de geen die ruste kon, welk geluk B . . . niet mogt overkomen alzo hij even inslaap zijnde een gedugte stoelgang kreeg, ik herzeg stoelgang, alzo de stoel er door geheel van kleur veranderde en de Markt er nog wel tweemaal 24 Uur van getuigen was.

Zaterdag den 7de Augustus waren wij reeds ten 6 Ure gewekt door het geschreeuw der eenden en ganzen waar het juist dien morgen markt van was en in het klijn veel overeenkomst had van de Markt uit 't sprakelooze Meisje van Portici, egter met dat onderscheid dat het hier zonder oproer bleef. Na het ontbijt gebruikt te hebben, bezogte wij de fraaye kerk van St.Loup¹⁵⁾, welke toen wij daar kwamen openstond, dan daar in zijnde gesloten wierd om genoodzaakt te zijn een fooy te geeven, deze kerk met deszelfs schoone gewelf wordt door twaalf pilaren uit het marmer het welk in den omtrek van Namen in menigte tevind is geschraagd en wel waardig te worden aanschouwt, van daar bezogte wij de alom beroemde Messenfabryk van Arnould Raymond en kogte voor gezamentlijke rekening 3 machines om pennen mede te vermaken voor de prijs van *f.* 11,25, na alles tot de geringste kleinigheid bezigtigd te hebben, vervoegde wij ons om De Vesting van binnen te bezigtige, doch konde hiertoe geen

permissie krijgen en moesten ons vergenoegen om dat na onze gedachte onoverwinnelijk fort van uit de laagte te aanschouwen, hetzelfde ligt op een rots 300 voeten hoog uit het bed der Maas zig verheffende. Daar men in ons hotel gewoon was om ten 1 uren te dineeren keerde wij na hetzelfde terug en gebruikte in gezelschap van een aantal officieren der Artillery het ons niet bevallende middagmaal na welkers gebruik wij om 3 Uren met de diligence waar voor *f.* 3,— moesten betalen naar Dinant vertrokken, nauwelijks waren wij een kwartier uit Namen of schenen alle drie als betovert en wisten niet in welke oord wij ons bevonden, om strijd elkander toeroepende, Zie hier! Kijk daar, alzo ieder wending van de weg een ander gezigtspunt opleverden dat ons oog boeide, dan mijn zwakke pogingen zijn niet in staat dit Paradijsachtig land te beschrijven maar leze slechts Cramers Reize naar Dinant in 1828 door hem zelfs gedaan en beschreven. Daar wij te veel te zien hadden, was er onder ons weinig discours met de reisgezellen, alleen was V . . . in gesprek geraakt met een fransch Heer, welke Holland bezogt had doch aldaar niets goeds had gevonden dan de vrouwen en derzelve zindelijkheid, waarover wij gants niet gestigt waren doch de gek maar lieten praat en er ons niet aan stoorde. Aan de eerste pleisterplaats gekomen zijnde het dorpje Rouillon en afstappende zagen wij dat onze vrolijke pastoor van Dinant tusschen twee dames in de Cabriolet ¹⁶⁾ der Deligence zat en aldaar naar zijn genoegen scheen geplaatst te zijn, na een glas bier gebruikt en van een Kappelaan en nog een ander reisgenoot met een soort van Kaneelwafel (hoewel de Kaneel er in vergeeten was) begiftigd te zijn vervolgde wij de schoone weg en kwamen tegen 1/2 6 Uur na ons oogen zeer gekeken te hebben te Dinant aan, en stapte aan het Hotel de poste bij Mr Sax-Appia af, waar wij na de Conducteur *f.* 1,— gegeven te hebben onze intrek namen en thee bestelde, onderwelks gebruik onze vriendelijke hospes bij de Heer Lion belet liet vragen om zijn tuin te mogen zien, het welk ons wierd vergund en ons met hem derwaarts vervoegde. Deze tuin is om deszelfs hooge ligging waar men kronkelend naar toe gaat zeer merkwaardig, men vond er een donker grot waar wij binne traden, een koepel met onderscheiden gekleurde glazen welk een aardig effekt deede en waar ons door de tuinman verzogt werd onze namen in een daarliggend boek te zijnde, volbragt de wandeling in deze tuin niet in zijn geheel doch de twee andere reisgenooten beklommen het hoogsten toppunt derzelve

en waren tot voor 't fort van Dinant waar dezelve aangrenst en, 't welk nagenoeg 410 voeten hoog is geklommen. De Tuinman tot fooy *f.* 0,75 gegeven en de Heer Lion bedankt te hebben keerde wij na schrijven. B... van de berugte affaire in Namen nog niet bevrijd alvorens het stadje dat klein en een straat en groote Markt langs de Maas vormt, benevens de van steen zeer hecht en sterk over de Maas liggende brug (die volgens het koddige opschrift *aldaar gemaakt is*) te hebben gezien na ons hotel terug; waar wij soepeerde en vroeg-tijdig te rust begaven.

Zondag 8 Augustus namen wij om 9 uur een rijtuig om ons na de Hoeve te brengen waar men de overvaart heeft naar het Grot en Kasteel van Freyer toebehoorende aan de hertogin de Beaufort en in Cramers reis nader beschreven staat, aldaar aankomende, gingen mijn twee vrienden (alzo ik nog niet in order was) in 't schuitje zitten en kwamen behouden aan 't Grot aan, aldaar komende moeste zij een geruime tijd wachten alzo de kaarzen waar mede men in dezelve gaat op waaren en er dus andere gehaald moesten worden intussen zat ik aan de hoeve na hun Ed. te wagten, doch verveelde mijn tijd niet alzo ik een aangenaam onderhoud had met een Heer uit den omtrek aldaar. Na verloop van een uur keerden mijn vrienden terug welke zeer voldaan waren over de ligging van het kasteel dat zij uit wellevendheid voor mijn (om mijn zo lang niet alleen te laten) niet bezigtigd hadden, 't welk mijn speet, doch wat het Grot aanbetref had hun verwagting niet overtroffen en onze vriend C... had hierbij nog een ongeluk kunnen krijgen daar ZE door de glibberigheid van 't Grot viel en zulks in de nabijheid van een levendige slang, hebbende door dien val zijn Tabaksdoos gebroken.

Onze pijpen aangestoken, het verschuldigde zijnde *f.* 2,— betaald en eenige Haarlemmer kennisse waaronder de Burgemeester benevens de jonge Heer Beets tevoren gemeld gesproken hebbende, keerde wij in gezelschap van een inwoonder uit Dinant welke wij een plaats op ons rijtuig vergunde terug. In het terugkeeren bezagen wij de rots van Bayard waar wij in het heengaan ongemerkt door gepasseert waren, benevens de brug waar de Maas in de Rivier de Les loopt en aan welke Rivier 't Grot d'En leidt (ons door den Heer Lion te Dinant zo hoog aangerecommandeert om te gaan bezigtigen) doch waartoe om de verre afstand geen tijd was, als mede de marmere groeven waar wij eenige tijd voor stil hielden, en kwamen aan ons logement terug,

waar wij de Tavel reeds gedekt vonden en plaats namen, na smake-
lijk gegeten en goed gedronken hebbende vroegen wij op dessert
aan de maitre d'Hotel na de woonplaats van de reeds meermalen ge-
noemde Pastoor, waaraan hij bezig was om zulks te zeggen, toen een
lang heer in 't zwart gekleed zulks hoorende en met wien wij voor
de eten reeds in gesprek geweest waren, verzocht ons derwaarts
te geleiden daar ZE ook plan had er na toe te gaan, onderweg geko-
men zijnde verhaalde ons dien heer dat hij gereformeerd predikant
van 't Garnisoen te Namen was en hier om de 14 dagen ook voor het
Garnisoen dienst moest doen, gelijk hij zulks heden gedaan had, doch
nimmer hier kwam zonder bij de Pastoor te logeren of te dineeren
uitgezonderd heden daar een officier hem ten eten verzocht had, dan
Dinant niet willende verlaten zonder zijn vriend en medebroeder
een visite gemaakt te hebben ging hij met ons derwaars. Aan 't huis
van de Pastoor komende, hoorde wij van de dienstbode dat Zijneer-
waarde zijn middagslaapje deed, en wilde vertrekken, doch de meid
achter gegaan zijnde kwam spoedig terug met het verzoek of wij wilde
binnekomen, daar zijnde vonden wij den brave man (volgens getuige
van de Dn) in zijn groot pontifikaal als hebbende dien morgen de mis
gehouden onder zijn kop Koffy aan den gedekte tavel zitten. Zeer
verheugt zijnde van ons te zien en dat wel in tegenwoordigheid van
de predikant welke hij zijn broeder noemde verzocht hij ons plaats
te nemen, vragende wat wij wilde gebruiken, Champagne, Bourgonje,
Bourdeaux of rinse wijn en daar wij ons tot de Bourgonje bepaalde,
liet hij dadelijk een vles aanrukken welke spoedig door een ander
benevens eenig fruit en wat vanille bisquit gevolgd wierd. Onze tijd
zeer bepaald zijnde, konde wij hier niet lang vertoeven 't welk ons
speet als hebbende op onze geheele reis zo danig gul en vrolijk man
niet aangetroffen. Devlesse geledigt hebbende wilde ZEWons vol-
volstrekt nog Champagne geeven waar voor wij allen bedankte en
na onze namen opgeschreven en die aan ZEWuit wiens contra kaartje
wij zagen dat la Hire heete, gelijk ook aan de predikant welke zig
van Exter noemde en te Hoorn geboortig was ter hand gesteld te
hebben stonden wij van Tafel op en wandelde de tuin door, onder
welker bezigtiging ZEW ons te kennen gaf dat hij gaarne zoude zien
dat wij nog eenige tijd te Dinant verbleeven, dan onze tijd was
te bepaald en moesten van dien braven geestelijke die wij nimmer
zullen vergeten met dankbaar gevoel scheiden, keerende in gezelschap

van Do. die meede na Namen moest en welke in het terug gaan ons de Zaal van 't stadhuis waar hij gewoon was de dienst te verrigten liet zien, in 't Hotel terug.

Reeds 1/2 5 zijnde en wij om 5 Uren met de Deligence naar Namen terug moesten, verzochten wij onze rekening en betaalde dezelve de fooyen en de plaats en der Deligence er onder begrepen met *f.* 31,10.

De klok 5 Uur slaande namen wij op het geroep van de conducteur monté Messieurs onze aangewezen plaats op de Deligence die zeer vol en zelfs de Impreaale (waarop eenige van ons reeds genoemde Haarlémieten gezeten ware) bezet was, de reis aan, daar het weder zeer schoon was hadden wij even als de vorige dag onze oogen nodig om alles te zien door Bourignes komende zagen wij de bouwvallen van het kasteel Crevecour, als mede andere kasteelen wiens namen mijn ontschoten zijn, tegen 8 Uur kwamen wij, na aan de poort door de sergeant van de wacht gevraagd te zijn of wij ook Fransche waren en waar wij van daan kwamen aan ons Hotel terug betalende de Conductor *f.* 1,—.

Ons plan zijnde om de volgende morgen vroeg na Luik te vertrekken, begaven wij ons na 't gebruik van wat Thee en Brood op wel te rusten.

Maandag 9 Augs. na ontbeten en de rekening ten bedrage van *f.* 22,50 betaald te hebben, vertrokken wij en stonden ten 6 Ure aan den oever van de Maas alwaar de Barge naar Luik afvoer. In de eerste kamer onze plaats uithoofde van de natte mist welke er viel, genomen hebbende, dagte wij aldaar rustig onze reis voor te zetten, dan daar het vol wier en er veele Dames bij waren, ruimde wij uit welvoegelijkheid onze plaatse voor dezelve in en zetten ons in het middelste gedeelte dat van boven wel dicht doch van weerszijde open was en dus wegens het ongunstig weder niet aangenaam was neder, tegen 9 Uur het weder opklarende en de zon doorbrekende, kregen wij schoon weder waar door wij in staat gesteld wierden om de weg welke tusschen de rotzen en bergen kronkelde en door de schoonste Wijngaarden, Tuinen, boschaadjes, korenvelden, boomgaarden ja zelfs weiland aan de voet der kalen rotzen elkander afwisselende en die bijna gelijk staat met de weg tusschen Namen en Dinant te kunnen aanschouwen. Omstreeks 10 Uur kwamen wij voor een gehucht 't welk wij om deszelfs ligging de Nieuwersluis noemde aan waar wij aan wal stapte om in een niet onaardige Herberg een slap kop koffij

en een boterham met taay vleesch gebruikte waar voor wij *f.* 1,20 moesten betalen. Eenige tijd vertoefd en de omstreeken waar bij een groote papier Fabriek door stoom bewerkt stond, aanschouw te hebben vervolgens wij met het overige gezelschap waarbij onder andere een Dortsche familie uit Acht personen zo heeren als dames bestaande en waar onder de Notaris Schultz van Hagen, nog een Vader met zijn dochter die wij reeds te Dinant hadde leere kennen en wegens de zaken in Vrankrijk zijn kind aldaar school liggende had teruggehaald en met dezelve na zijn woonplaats in Mechelen terug keerde, onze reis ik moet hier nog aanmerken dat onder 't Gezelschap Dorttinaren een Meisje van circa na gissing 24 Jaar oud was welke er goed uitzag en Saartje genoemd wierd en waar een van ons drieen passasièremant op verliefd was en wel tot zijn slaap cameraat op reis had willen hebben.

Tegen 12 Uur waren wij het om deszelfs fraaye ligging zo bekende stadje Huy en waar van de beschrijving in Cramers reis breedvoerig vermeld staat, genadert, en voeren daar wij hier niet vertoefde de over de maas liggende fraaye steenen brug door en verlieten Huy, dat op eenen afstand gekomen, zich even bevallig voordeed als aan geene zijde. Omstreeks 2 Uren waren wij te Flaune alwaar wij aan land stapte en in gezelschap van de hier vooren gemelde persoonen in een zindelijke Herberg dineerde, bestaande uit een goede soep, vervolgens Boullie met wortelen en aardappelen een stuk kalfsvleesch, groente etc. en dronken daarbij 2 Vlessen Landwijn, dat is wijn die in de omstreeken gewonnen was, welke ons zeer goed smaakte en voor het flaauw vallen noch twee op reis mede namen, waar voor wij in alles betaalde *f.* 3,72.

Van Flaune vertrokken zijnde, kwam de Conducteur zijn fragt ophalen welke voor ons drieen bedroeg *f.* 3,75 men vroeg ons niets voor het Jagertje, waar over ik mijn verwonderde alzo de man het wel verdiend had, daar hij doordien er geen jaagpad is, dikwijls ja ik mag wel zeggen bijna de helft van onze reis met zijn paard tot aan de Buik door de maas moest, 't welk de rivier afgaande zo als bij ons het geval was met een paard doch opgaande met 6 paarden geschied.

Omstreeks 5 Uur kregen wij 't florisante dorp Serrein in 't gezicht na onderweg de fraaiste Landhuizen en Kasteelen waar onder dat van Crokiers zich onderscheidt als staande op de punt van eene steile rots, die uit de Maas ruim 150 Voeten hoog verrijst en zo men ons ver-

haalde aan een Russische Baron behoorde die hetzelfde reeds eens had verspeeld, doch door de moeder weder ingekocht en thans met hem bewoonde. Voor Serrein 't welk nagenoeg een uur van Luik ligt, en welke spoedig bekend is door de meenigvuldige Stoompijpen of schoorstenen welke uit onderscheidene Fabrieken en Kolemijnen hun stoom uitwerpen genadert zijnde, wees een der passagiers ons de vermaarde fabriek van den Heer Coquerell aan, waar volgens zijn zeggen en ons nader ook te Luik is bevestigd 1800 menschen aan 't werk zijn, men heeft er ook een voorname Glas Fabriek en zageneen weg welke van de Fabriek na de maas geleide die met ijzeren sporen voorzien was, welke een en ander wij voornamen nader te zullen zien, doch waarin wij door het slegte weder in verhindert wierden.

Tegen 1/2 7 te Luik aankomende (wiens ligging als mede wat de beschrijving der stad aangaat ik uw alweder na Cramers reize verwijzen moet) lieten wij door een kruier onze bagaadje naar het Hotel l'Aigle Noir brengen waar voor wij betaalen moesten *f.* 0,75, aldaar aankomende en vernomen hebbende of wij Logement konde krijgen 't welk met ja beantwoord wierd, kregen wij een groote kamer met drie Ledikanten, waar wij, om ons te vervrissen Thee bestelde, 't welk ons spoedig uit een Zilver Servies werd toegedient. Daar B zien wilde of 't zilver welgekeurt was en er niet om denkende dat de Melkkan vol was, had hij de lompigheid om de melk over 't moye rode Tafelkleed te werpen, tot genoegen van de twee andere vrienden welke hartelijk om zijn kippigheid lachte.

Ons gezegt hebbende dat men tegen 9 Ure soupeerde hadden wij noch tijd om een gedeelte der stad en kade welke niet onaardig is, al wandelende te bezigtigen en keerde tegen de ons opgeeven tijd naar 't Hotel terug, alwaar wij aan een groote Tafel waar meer dan 30 menschen aan zaten de dortsche familie en dus Saartje er onder begreepen plaats namen, daar wij weinig trek hadden hoewel het eten goed doch de conversatie sleg was stonden wij spoedig op en begaven ons te bed.

Dinsdag 10 Augustus opstaande en voor *f.* 0,50 geraceerd te zijn, ziende dat het hart regende zagen wij van ons plan om naar Serrein te gaan af maar lieten na het ontbijt een rijtuig komen om de Fabriek van de Heeren Poncelet frère in Luik te zien, waar wij als zijnde onze vriend V... er bekend beleeft door een der Heeren zelfs ontvangen wierden, welke ons de geheele Fabriek waar meer dan 200

menschen werkte geheel liet zien. Hier mede gedaan hebbende en het weer intusschen opgeklaart zijnde zo dat wij de kap van het rijtuig konde neer doen, bezagen wij het grootste gedeelte der lage en hooge stad, als mede de weg naar de citadel welk een allerschoonst gezigt op het laagste gedeelte der stad oplevert, hier stapte wij uit het rijtuig om nog hoger te wandelen, toen eenige Officieren onze tegen kwamen en een derzelve een Hollandse, denkende dat wij de vesting willende gaan zien, aan zijn daarbij zijnde overste verzogt ons derwaarts te geleiden het welk wij ofschoon het ons plan niet was accepteerde. Aan de brug der vesting gekomen zijnde verzogt ZE aan de officier der wagt om ons 't fort te laten zien en keerde terug. Na een ogenblik wagtens ging de Kapt. benevens de luitenant (beide mede Hollanders) het geheele fort rond en liet ons aldeszelfs bijzonderheden zo ver onze tijd toeliet ente veel om hier te vermelden onder een vriendschappelijk discours zien en deed ons tot bij ons rijtuig uitgelei. Daar de weg hier zeer steil en hoog is, liggende het fort bijna 300 Voeten hoog moest onze koetsier om weer na de lage stad te komen op een gedeelte der weg de achtste wielen vastbinden en keerde na ons hotel om te dineeren. Aldaar komende vonden wij 't gezelschap reeds aan Tafel doch Saartje niet alzo die met de familie in een kamer apart zaten, de soep reeds afgenomen zijnde bragt de vriendelijke en vlugge knecht echter ons nog ieder een bord van dezelve en aten dien middag redelijk wel, doch waren weder niet over het gezelschap tevreden en bijzonder Vriend V . . . welke naast een lompe engelsman geplaatst was.

Na het eten hadden wij het rijtuig terug doen komen om een uitstapje naar Chaud fontaine te maken en vertrokken.

Dit aangenaam Dorp 't welk door veele zieke en ook gezonden reizigers en bijzonder des Zondags door de Luikenaars bezogt wordt ligt op de weg na Spa 4 Uur gaans van Luik en heeft behalve deszelfs bekoorlijke ligging bijzonder wanneer men op de haar omringende hooge rotzen klimt (hetgeen wij deden) de fraaiste gezigten. Men vind er warme en koude baden uit de bergen ontsproten ook heeft men er veel geweerfabryken en verscheiden marmer groeven, wij gebruikte hier bij een vriendelijke Castelijnes een slap kopje Thee doch een lekkere vles wijn, waar voor wij betaalde *f.* 3,30.

Te Luik teruggekeerd zijnde en de koetsier *f.* 1,— fooy gegeven hebbende gingen wij door de stad wandele en zagen de Comedie en

Bisschoppelijk paleis van waar wij ons na 't Hotel begaven en voor soupe een koud Hoen en een glaasje rood gebruikte, waarna wij ons te rust begaven.

Woensdag den 11 Augustus na 't Ontbijt gebruik te hebben pakte wij onze koffers alzo wij tegen 12 Uur met de barge naar Maastricht wilde vertrekken, intusschen nog tijd genoeg over hebbende gingen wij de neef van de Heer V . . . den heer Luitenant bij de artillerie de Flines waarna wij de voorige dag reeds tevergeefs na zijn woonplaats gezogt hadden opzoeken, waarin ZE slaagde en met hem in ons hotel kwam aldaar onder het gebruik van een Hollandsch teugje nog wat uitgerust te hebben, vertrokken wij na onze onvriendelijke Hospes zijn rekening die met fooyen *f.* 39,15 bedroeg betaald te hebben na de Barge.

Scheep gegaan zijnde moesten wij nog circa een half uur wagten na al de goederen en menigvuldige passagiers alvorens men onder zeil kon gaan. Luik uit het gezigt hebbende, zagen wij al spoedig de St. Pietersberg die ons tot Maastricht volgde en een fraay gezigt opleeverd hoe wel over het algemeen de gezigten lang zo schoon niet zijn als tusschen Namen en Luik. Ook beviel ons het varen minder dan na laatst genoemde plaatsen, daar de maas hier zeer ondiep en men soms geen twee voet water vind, waardoor onze barge tegen de vragschuit die aan dezelve opzijde vast gebonden was geduchtig stootte en kraakte.

Tegen 6 Uur kwamen wij eindelijk te Maastricht aan hebbende in de 6 Uren die wij gevaren hadden niet anders dan 2 Vlessen bier voor *f.* 0,30 kunnen krijgen en voor vragt betaald met 't kruiloon na 't Logement *f.* 2,25.

Uitgehongert wandelde wij na het ons opgegeevene beste logement in de Hazewind ¹⁷⁾ bij Mevrouw van Halen, waar wij door haar Ed zelfs vriendelijk ontvangen wierden en haar verzochten ons zodra mogelijk wat eeten gereed te maken 't welk dan ook spoedig klaar was en ons regt goed smaakte als zijnde dit de eerste plaats waar wij weder een goede Hollandsche pot kregen. Daar wij allen toen nog welvarend en op onze terugreis naar Holland waren, ontstond hier spoedig de vraag, hoe wij verder dien volgende dag zoude vertrekken, waarover wij lang beraadslaagde doch eindelijk besloten om met de Deligence die 's avonds om 6 Uur na den Bosch afrijd te vertrekken en dadelijk door de knegt drie plaatsen lieten bestellen waar voor wij in alles

f. 29,55 betaalde, intusschen schreef de Heer C . . . een brief naar Huis dat zijn koetzier moest zorgen om Zondags te Loenen te zijn om ons vandaar naar huis terug te brengen.

Na lekker gegeten te hebben, vervoegde wij ons na een koffijhuis op de Paradeplaats om de Haarlemmer kranten waar wij weer zeer nieuwsgierig na waren te lezen, welke wij dan ook onder het gebruik van een vles zuur bier in een benauwde kamer lazen, welke kamer wij spoedig verlieten en in de avond lugt buiten de deur gingen zitten waar wij een glas cognac gebruikte en na f. 0,35 betaald te hebben na Mevrouw van Halen terugkeerde, wien wij benevens de aldaar logerende gasten aan het Souper vonden waar wij uit hoofde, wij eerst om 7 Uur het middagmaal gehoude hadden geen gebruik van maakte, maar ons een vles wijn lieten geeven en op verzoek van onze Casteijnnes niettegenstaand wij aan dezelve tafel waren daar het overige gezelschap waaronder dames onder het dessert zaten, een Hollandsche pijp rookte en vervolgens ons te rust begaaven.

Donderdag den 12en Augustus opstaande kwam de barbier om ons te scheren zeggende dat onze vriend V. nog te bed lag, waarop B zich na zijn kamer begaf om te zien of hij wel was, doch hoorde met Leedwezen dat V. dien nacht zwaar gehoest en pijn in de schouders had doch dat hij op zoude staan en zich zou laten scheren gevende de barbier f. 0,50.

Na 't gebruik van het ontbijt de heer V. zich beter bevindende en in staat om de St. Pietersberg van binnen te zien, namen wij een rijuig en lieten ons onder geleide van een commissionair na toe brengen, aldaar komende wierden wij door den opzichter van Stokkum wonende te Maastricht op den Steenenbrug Nr. 906 afgewacht, die na zijn fakkel ontstoken en er een aan de commissionair gegeeven te hebben er met ons binne trad.

Hier mijn gevoel uit te boezeme dat wij in het doorwandelen van hetzelfde ondervond daartoe is mijn zwakke vermogen te klein en laat zulks aan groote mannen, die deze berg bezogten en ook beschreven hebben over. van de 100016 wegen welke wij in twee Uren tijds hier gedeeltelijk doorwandelde, zagen wij er onderscheiden die 30, 40 ja 45 Voeten hoog en zommige 12 Voeten breed waren, duizende namen waaronder van verscheidene bekende gelijk ook die van hooge personaadje en andere verdienstelijke mannen en vrouwen, als mede Godsdienstige en koddige schilderstukken en verzen waar-

onder een door 2 monneke waar van de geschiedenis uw bekend is
aldus luidt

Wij danken God in het wederkeren
Wij zullen ons Gebed vermeren
Tot dat den Heer ons halen zal
Uit dit ellendig tranendal

zijn in deze berg te vinden, wij voegde onze namen erbij, de oudste der namen welke ons wier aangewezen was van Frans Bricmate met 't jaargetal 1030 er onder. Alles te beschrijven wat onze oogen zagen en de opziender ons vertelde zoude te veel geveert zijn om in mijn geheugen terug te roepen maar verwijs mijn vrienden naar de beschrijving van dezelve die wij er voor *f.* 1,35 hebben aangekogt, alleen moet ik nog zeggen dat deze berg 4 Uur lang en 2 Uur breed is 12 uitgange heeft en dat men uit dezelve steen haald die in de berg zijnde, zegt, doch door het liggen in de lugt, hard en tot bouwing der huizen gebruikt word, de arbeiders waren juis bezig met kar en paard dezelve er uit te halen wien wij om op onze gezondheid te drinken *f.* 0,50 gaven. Eer wij de berg verlieten, maakte de geleiders de fakkels uit en lieten ons door het daar inschijnend dagligt een naboozend maanligt zien, 't welk men niet beter wetende zeker voor het natuurlijke maanligt zouden houden. De berg uit zijnde gaven wij het daartoe staande zijnde *f.* 3,— aan den opzigter en gingen te Slavante waar voorheen een mannen en vrouwen klooster gestaan heeft doch nu in een herberg waar Societeit gehouden word herschapen is en waar men een heerlijk en uitgestrekt gezicht heeft eenige ververschingen gebruiken waar voor wij *f.* 1,33 betaalde. Na deze societeit waar het ieder vergund is die uit de berg komt binne tetreden vanbinnen bezigtigd te hebben, lieten wij het rijtuig inspannen en keerde uitermate voldaan naar Mevrouw van Halen terug.

Door een glas bitter onze maag geprepareerd hebbende, zetten wij ons aan Tafel en aten zeer smakelijk, dan eensklap verliet onze Vriend V. dezelve zonder de reden daar van te weten, en niet terugkeerende, zochte wij zijn Ed en vonden dezelve in een andere kamer op de Canapé zitten, zeggende zeer benauw op den bors te zijn en bijna geen adem te kunnen halen en reeds om een docter gezonden had, welke ook na verloop van een half uur daar was en na de oorzaak

der ziekte onderzocht te hebben welke hij voor een opde Borst gevatte koude hield, ordonneerde hij eers pappe, dan hoorende dat wij om 6 Uur na den Bosch vertrekken moesten, veranderde hij zulks in een spaansche vlieg, welke gereed gemaakt zijnde door onze goede Mevrouw van Halen dadelijk zelfs op zijn borst gelegd wierd, waar van ik op verzoek van de zieke nota moest nemen.

Eerst 4 Uur zijnde ordonneerde wij Thee en bleeven onze vriend in de zijkamer gezelschap houden, voelende hij zig iets beter en genoot met ons het gezigt op een niet onaardig overbuurtje die voor het open raam zat te brayen en waar B en C zo sterk na keken, en laatstgemelde daar door zijn duitsche pijp liet vallen en brak. ZE wilde een andere Kop voor dezelve koopen doch kon niet slagen en had nog het ongeluk van in het terugkomen een gedeelte van zijn roer te verliezen, zodat de dame aan onze vriend Kop en roer koste.

Na door onze Castelijnes (wiens zorg en voorkomentheid wij nimmer vergeten zullen en ieder wien Maastricht bezoekt den Haze-wind gerust kunnen aanbeveelen) van alhet nodige voor onze nachtreis als een gesneede hoen, broodjes en wijnvoor den gezonden en hofman voor de zieke voorzien te zijn, wandelde wij na onze vertering dien in alles *f.* 34,90 bedroeg na de Deligence, waar in wij voor de lugtigheid in de Cabriolet plaats namen en ten 6 Ure vertrokken. Onder de weg tot Tongeren viel niets bijzonders voor, de paarden kregen geducht lang voer alzo de knolle niet voort wilde, aldaar komende was het reeds donker en moesten hier na de Deligence van Luik wachte waardoor wij de tijd hadden om een half vles rinse wijn te drinken. De avondlugt koud zijnde en overvloed plaats was gingen wij binnen in de Deligence zitten en vertrokke. Onze vriend V. weer zeer benauwd zijnde en niet kunnende slaapen, bleeven wij ook zo veel mogelijk wakker. Te Hamont kreegen wij midden in de nagt gelijk nader ook op een ander plaats versche paarden, doch konde van 't Stadje waar geen lantaarns branden iets zien en reisde verder, omstreeks 6 Uur in de morgen kwamen wij te Eyndhoven waar er weder van paarden verwisseld wier, en wij een kop thee dronken, en van daar over Boxtel tot den Bosch onze reis vervolgende, hebbende onder weg verteerd *f.* 1,85.

Vrijdag den 13 Augustus ten 10 Ure kwamen wij zeer vermoeidt in den Bosch aan en namen in den Gouden Leeuw op de grote markt bij 't stadhuis onze intrek, waar wij dadelijk om een Docter stuurde

alzo onze vriend V. . . . zoals men wel denken kon niet beter was, en zich voort na de hem aangewezen kamer begaf en wat uitkleede, intusschen kwam de Dokter welke ZE in geen goede toestand vondt en volstrekt verbood om onze reis te vervolgen, keurende hij het geen Docter Bosch in Maastricht gedaan had af, schreef een drank op, ordonneerde de spaanse vlieg er af te nemen en na de patient te hebben doen laten, op de borst pappen en zich te bed te leggen, zullende ZE des avonds terugkomen. Intusschen gingen wij na alvorens ons gepoest en zorg te hebben gedragen dat onze vriend de nodige oppassing had wat ontbijt gebruiken. Onze vriend na de lating zich eenig-sinds beter bevindende en meer kunnende opgeeven legte hij zig te ruste doch kon niet slaapen en daar hij rust nodig had, lieten wij hem in stilte en bezogte in dien tijd een koffijhuis om de Haarlemmerkrant te lezen, van waar wij na ons logement terug keerde om te Dineeren, dan daar het nog te vroeg was, bezogte wij de patient, die maar volstrekt niet ruste kon en gingen vervolgens aan Tafel, waar ik niet kan zeggen dat wij smakelijk aten en na welkers afloop wij weder na de zieken gingen zien en aldaar bleeven tot dat de Dr kwam, ZE gekomen zijnde vond hij de patient vrij beter en zelfs zo dat hij geen zwarigheid maakte om morgen de reis verder te vervolgen en maken zou om, voor ons vertrek de patient nog eens te komen zien gevende hem intusschen een andere drank die stipt moest ingenomen worden, waar van de Heer C de bezorging op zig nam en wel zo dat de patient die in gezonde dagen anders als het tijd is om in schenken likt nu over dat drokke inschenken ontevreden was.

C en B zeer vermoeidt zijnde daar wij de voorige nagt bijna geen oog toegedaan hadden begaven wij ons (na de stad nog eeven door gelopen en in 't koffijhuis een kop thee gedronken en een partijtje billart gespeeld te hebben) reeds ten 8 Ure te ruste, wenschende de patient een goede nagt.

Zaterdag den 14 Augs waren wij reeds ten 5 Ure op de kamer van de zieke, welke eerst toen wij bij ZE kwamen wakker wierd en de geheele nagt doorgeslapen had, vindende zig wat de borst aanbetrof beter, doch overal pijn door de leden en met veel moeite tegen 1/2 7 Uur opstond, niet instaat om zig zelfs alleen aan te kleeden, waar in wij onze vriend hielpen en in de entré kamer bragte, waar wij onder het ontbijt Dr. Molenschott afwagten, welke ook op zijn tijd daar was en de patient veel beter vond, doch ons raade een koets te nemen

om ZE na de stoomboot te brengen, de patient tevens ter hand stellend een brief voor deszelfs schoonzoon, waar uit ZE de behandeling aan de zieke gedaan konde lezen.

Alle die het ongeluk mogte hebben in den Bosch ziek te liggen kunnen wij deze Docter als mede 't Logement waar onze vriend bijzonder attent is opgepast gerust aanbevelen.

Na het verschuldigde in den Bosch dat in alles f. 26,65 bedraagt betaald te hebben kwam de koets voor welke ons na de stoomboot bragt. Het weer zeer guur zijnde begaven wij ons in 't pavilloen en verbleven daar tot wij te Gorcum aan wal stapte, alwaar dadelijk een deligence gereed stond om ons na Utrecht te brengen.

Hebbende op de stoomboot de geheele fragt tot Loenen f. 20,70 betaald en voor vertering zo aldaar als Utrecht f. 2,50.

Bij 3 Ure te Utrecht aankomende hadden wij ternaauwernood tijd iets te gebruiken of moesten op de bijwagens der Deligence welke ons na Loenen zoude brengen plaats nemen. 1/2 5 Ure voor de deur van de Wed. van Beusekom afstappende vervoegde wij ons eerst na de Heer Bijrde welke dadelijk aan ZE schoonvader bemerkte dat hij niet wel was en na de brief van Dr. Molenschot gelezen te hebben ons na Calorama bragt, alwaar wij met verwondering doch hartelijk ontvangen wierden en een lekker diné vonden, waar van C en B alzo zij weinig die dag gehad hadden smakelijk aten. Daar onze zieke vriend rust nodig had en het spreken zo veel mogelijk verboden was en wij ook na huis verlangde lieten wij (hoe wel tegen de zin van de patient die ons gaarne wilde houden) een wagen komen om ons na Amsterdam te brengen waar voor wij de Tollen, Poortgeld enz. er onder begreepen f. 10,10 betaalde en kwamen tegen 10 alzo hij tegen gewoonte langzaam gereden had behouden en wel bij onze familie aan, hebbende op de geheele reis die buiten de ziekte van Vriend V. zo genoeglijk is geweest verteerd f. 548,88 waarvan ieder zijn aandeel is f. 182,96 hier van op rekening van de Heer C. ontvange f. 200,- en van de Heer V.f. 100,- dus competeerd de Heer C van mijn f. 17,04 terwijl de Heer Valk mijn debet blijf f. 82,96.

- 1) Gemeentearchief Amsterdam, Familiearchief Westerman nr. 542.
- 2) Dr C.C. van de Graft, Lotgevallen van een Amsterdams Koopmanshuis 1749 - 1949, Blikman en Sartorius N.V., Amsterdam 1949.
- 3) Maandblad Amstelodamum 1958, blz. 101.
- 4) Brug en buurt tussen Delft en Overschie, waar de Berkelse Zweth in de Schie uitloopt. De nog bestaande vooral bij roeiers bekende uitspanning Zweth-heul heeft het jaartal 1685 op haar uithangbord. Van der Aa noemt in zijn Aardrijkskundig Woordenboek (Gorinchem 1839-1851) de vele partijen door inwoners van 's-Gravenhage, Rotterdam en Delft aldaar gegeven.
- 5) Het in 1705 gebouwde patriciërshuis van Cornelis de Jonge van Ellemeet werd in de 19e eeuw als logement vooral bezocht door de reizigers der pakketboten, die een tochtje langs de Rijn maakten. In december 1870 werd het pand betrokken door de Rotterdamsche Bank en Willem Westerman, een achterkleinzoon van Hendrik Blikman. Hij er rond 1920 zetelen als president-directeur.
- 6) Lees 31 juli.
- 7) Mattheus Ignatius van Bree, 1773-1839, directeur van de academie te Antwerpen en sinds 1817 hofschilder van de kroonprins. Van hem hangt in de Lakenhal te Leiden: De vaderlandsliefde van Van der Werff, door Willem I aan die stad geschonken.
- 8) Evert Froger, geb. 1808, commissionair in goud en zilver, wisselhandelaar, zoon van de bekende hoedenwinkelier en broer van de ontwerper van het Noordzeekanaal en architect van het gebouw van de Nederlandsche Bank aan de Oude Turfmarkt.
- 9) Hierna doorgehaald: alwaar volgens zeggen van C. en V. hij veel na geleek. Hoewel ik Maalfait niet gekend heb, geloof ik echter niet, dat hij zo eten en drinken kon als onze maitre.
- 10) Hierna doorgehaald: onder de menigvulde kennisse en mannen van 't lant, welke wij hier spraken bevond zig onzer aller vriend de Heer President der Kamer van Koophandel en fabrieken te Amsterdam (dat was van 1826 tot 1833 G. D. Crommelin).
- 11) Op initiatief van Koning Wilem I was besloten, dat Algemene Nijverheidstentoonstelling beurtelings in het Zuiden en het Noorden zouden zijn. De tentoonstelling van 1825 bracht te Haarlem wel veel leven en vertier, doch grote vooruitgang in de nijverheid is er niet het gevolg van geweest.
- 12) Gustaef (baron Egide Charles Gustave) Wappers, 1803-1874, schilderde vooral historische en religieuze taferelen en portretten. Hij was een van de bekendste vertegenwoordigers van de Romantische school en zijn werken maakten in zijn tijd grote opgang. Het door de drie vrienden aanschouwde doek geldt als zijn hoofdwerk. Het kreeg later een plaats in het Utrechtse stadhuis.

13) Zes jaar later zou deze Ter Kuile een zonnwijzer doen aanbrengen aan de zuidzijde van de kerk te Enschedé. De later bijgevoegde inscriptieluidt:

„Herinnering moog deez' steen bewaren
 Coenraad ter Kuile aan uw naam
 Gij die in werktuigkunde ervaren
 In sterrenkunde ook waart bekwaam.
 In achttienhonderd zes en dertig
 Plaatste uwe hand hier aan den muur
 Deez' zonnwijzer zeer vernuftig
 Die ons doet kennen dag en uur”.

14) Het oude herenhuis van de graven d' Harscamp is nog altijd een eersterangs hotel-restaurant.

15) De St. Lupuskerk, van 1621 tot 1645 voor de Jezuïeten gebouwd naar ontwerp van F. Huysens.

16) De Hollandse postwagen had een wagenbak met twee of drie kasten, resp. genaamd coupé, berline en galerij of rotonde. Met cabriolet bedoelde B. waarschijnlijk de halve kast of coupé. Cf. R.E.J. Weber, een vroege lithografie met voorstelling van een postwagen in Bulletin Kon. Ned. Oudh. Bond 1961, kolom 1-14.

17) Hotel Du Lévrier in de Boschstraat tegenover de Sint Matthiaskerk. Van Lennep en Ter Gouw noemen Le Grand Lévrier nog de voornaamste herberg te Maastricht. Het Grand hotel du lévrier et de l' aigle noir, Boschstraat 76, is tegenwoordig R.K. hogere hotelschool.

I N H O U D

1. <i>Bestuur van het genootschap</i>	III
2. <i>Ledenlijst</i>	V
3. <i>Jaarverslag</i>	XI
4. <i>Rekening van de penningmeester</i>	XIV
5. <i>Excursieverslag</i>	XV

I. <i>Verhaal van een reis, eindigende op Kalorama 's avonds 14 Augustus 1830; door Mr. J. H. van den Hoek Ostende</i>	1
--	---